

16561

13 December 1950

MINISTERIE VAN VERKEER EN OVERZICHT
RIJSDIENST

CODETELEGRAM

FC

DJAKARTA

13-12-50

13-12-50

GERUSA

Voor van Maarsveen persoonlijk, mede voor Stikker.

Er wordt grote terughoudendheid in acht genomen over het uitstel van de reis van de President naar de Philippijnen. In philippijnse kringen moende ik een zekere gepriktheid te beluisteren, hetgeen begrijpelijk is: eerst werd afgezien van het plan, dat dan de President zou vergezellen en nu verschuilt de President zich achter een ziekte, die naar voor mij vaststaat een diplomatiek karakter heeft. Ik ontmoette de Philippijnse ambtenaren die hier waren gekomen om de President te halen: ietwat geergerd sei een hummer, dat hij onverrichterzake weer naar huis kon gaan. Op grond van schaars verkregen inlichtingen en van indrukken zie ik volgende verklaringen voor het uitstel. In de eerste plaats meent de President dat de internationale ontwikkelingen in Oost-Azie zijn aanwezigheid in zijn land nodig maken. Persoonlijk geloof ik, dat meer nog overwegingen van binnenlandse politieke aard hem tot uitstel hebben doen besluiten. Eventueel mislukken van de Irian-conferentie kan hier natuurlijk belangrijke gevolgen hebben. Steeda hechter wordt het verband tussen een mogelijke anti-Nederlandse actie en de algemene veiligheid. Het volkomen fiasco van de actie tot inlevering van wapenen heeft tot grote ongerustheid geleid. Een begrijpt thans dat een eventuele anti-Nederlandse actie op grond van mislukking van de Irian-onderhandelingen aanleiding zal kunnen worden tot althans lokaal chaotische toestanden. Hieraan schrijf ik vooral toe dat alle verantwoordelijke elementen zich de laatste tijd zijn gaan distancieren van de anti-Nederlandse actie: zij begrijpen, dat van "kanaliseren" geen sprake meer zal zijn, maar dat guerilla's en andere ongere elementen dan het heft in handen dreigen te nemen. Er is aanleiding voor de menig, dat de legerleiding thans krachtig militair wil optreden, maar dat een groot deel van het Kabinet vreest daardoor de meer linkse elementen van zich te vervreemden. De President zou zich door vroegere uitslatingen politiek genoodzaakt voelen zich met deze richting te vereenzelvigen, waardoor zijn positie als opperbevelhebber in gedrang zou komen. Het geldt hier een typische constellatie, die noopt om op mysterieuze figuur van de Sultan te letten. Aan geruchten ontbreekt het in Djakarta zelden. Ook ditmaal wordt er weer gefluisterd, dat de Sultan op het vinkentouw zit: ja, van een mogelijke paleis-

-2-

Ter bevestiging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal worden geantwoord.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon worden gesproken.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig te worden opgeborgen.
4. Kladdpapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen te worden verbrand (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrassen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen worden vervaardigd.

* Pasid

CODETELEGRAM

revolutie wordt gesproken. Een feit is, dat in een deel van de perscritiek op Sukarno steeds meer onbedekt karakter begint te krijgen. Inderdaad kreeg ik onlangs van de Sultan de indruk, dat hij krachtig optreden voorstond bij een toekomstig fiasco van inleveren van wapens. Hoogstmerkwaardig was in dit verband een bezoek, dat ik voltrokt onverwacht een dezer dagen kreeg van de militaire commandant van Oost-Java. Kolonel Bambang Soegeng kwam mij vertrouwelijk eens vragen hoe de Nederlanders stonden tegenover de onveiligheid in Oost-Java. De Kolonel maakt een uitstekende indruk, hij staat hoog aangeschreven bij de militairen en is nauw gelieerd met de Sultan. Hij wist, dat ik de vorige dag had geconfereneerd met onze Commissaris in Surabaya, met wie hij in nauw en voor ons nuttig contact staat. Dat de Kolonel op eigen houtje eens met mij kwam praten, is wel uitgesloten te achten. Van der Zwaal achtte het vrijwel zeker, dat hij door de Sultan gezonden was. Dan bestaat er aanleiding voor veronderstellingen, dat de Sultan tegenover tegenstanders van krachtig militair optreden - met in begrip de halve van de President - het getuigenis wil aanvoeren, dat "buitenlandse diplomatieke kringen" zich ernstig ongerust maken over de toenemende onveiligheid in Indonesië; het gesprek met Bambang Soegeng zou voor de Sultan een troef zijn. In het midden latende of versterking van de positie van de Sultan voor ons uiteindelijk voordeel zou betekenen, brengt ons belang op het ogenblik mede elk streven te ondersteunen tot betengeling van de rechteloosheid. Door deze overweging heb ik mij laten leiden bij mijn langdurig gesprek met de Kolonel. Ik had over het verband van het uitstel van de reis naar de Philippijnen en de binnenlandse veiligheid eerst per brief willen rapporteren, maar kies thans de telegrafische weg, nu de gebeurtenissen in Singapore weer eens uitwijzen hoe een geladen orientale sfeer van het ene ogenblik op het andere kan leiden tot voor Westerse begrippen volkomen onbegrijpelijke en onverwacht heftige uitbarstingen. Misschien zal daaraan moeten worden gedacht wanneer van Nederlandse zijde besprekingen worden gehouden in de nuchtere, rustige Haagse sfeer.

LAMPING SP 110

HHA/GB

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal worden geantwoord.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon worden gesproken.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig te worden opgeborgen.
4. Kladdpapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen te worden verbrand (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrasen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen worden vervaardigd.